אין דער יודישער וועלט.

ט"ו באב — א ועד הפועל־זיצונג פון „משרד הצעירים".

(מ.) נאָך די פּיעלמאָהליגע אויפפאָדערונגען פון פערשיעדענע צעירים־אָרגאַניזאַציעס אין ווארשא און פון דער פּראָווינץ, האָט ענדליך, דער ועד הפועל פון „משרד הצעירים", בעשלאָסען צו רופען אַ משרד־זיצונג אויף ט"ו אב אין ווארשא.

אין דער זיצונג וועלען זיך אויך בעטייליגען, אייניגע אָנגעזעהענע צעירים־עסקנים. אויף דער טאָגאָרדנונג שטעהט צווישען אַנדערע: אָרגאַניזאַציע, ארץ־ישראל און קולטור־פּראָגען.

די גרינדונג פון אַ אַגודיסטישע קאָלאָניע „מחנה ישראל".

ווין (איפּב) דער ועד הפועל פון דער אגודת ישראל האָט דערהאַלטען פונ'ם ירושלים'ער צענטראַל ביורא פאָלגענדע טעלעגראַמע: די ערשטע הייזער זענען שוין אויפגעשטעלט געוואָרען אויף דער אַגודיסטישער קאָלאָניע „מחנה ישראל". אויך אויף אַנדערע פּלעצער ווערט די קאָלאָניזאַציע דורכגעפיהרט מיט אַ גרויסע טעמפּא.

דער קאַסע־בעריכט פונ'ם „קרן־התורה" פאַר'ן ערשטען האַלבען יאָהר תרפ"ה.

ווין. (איפּב) דער קאַסע־בעריכט פון דער „קרן התורה" צענטראַלע פאַר'ן ערשטען האלבען יאָהר תרפ"ה נעהמט אַרום (הכנסות און הוצאות) אַ סומע פון 50,000 דאָלאַר.

קרן־התורה אַרבייט אין ארץ ישראל.

ירושלים (איפּב) אַ דאַנק דער אינטענסיווער פּראָפּאגאַנדע אַרבייט פון דער ארץ ישראלדיגער־לאַנדעס אָרגאַניזאַציע פון דער „אַגודת ישראל" האָט דער קרן־התורה אין ארץ־ישראל צו פערצייכנען אַ שיינעם ערפאָלג. ביז איצט זענען שוין צונויפגעזאַמעלט געוואָרען עטליכע הונדערט פונט. מען האָפט, אַז אויך אין חודש תמוז וועט די אַרבייט מיט ערפאָלג פאָרטגעזעצט ווערען.

שטראַסבורגער אָרטאָדאָקסישע קהלה לטובת דעם „קרן־התורה".

שטראַסבורג (איפּב) די שטראַסבורגער אָרטאָדאָקסישע קהלה „עץ חיים" האָט בעשלאָסען זיך אָפיציעל אַנצושליסען אינם קרן־התורה און איהם צו אונטערשטיצען דורך יעהרליכע סובסידיעס.

נאָך דער שומרי־שבת־קאָנפערענץ.

(מ.) דעם פאַריגען מאָנטאג, איז אין ווארשא, אין לאָקאַל פון ראַבינאַט, פאָרגעקומען אַ אסיפה מיט'ן אַנטהייל פון גאַנצען ווארשאווער ראַבינאַט, דעפּ. הרב לעווין, הרה"ג ר' מאיר דן פּלאָצקי, מיטגליעדער פון שומרי שבת, א. א. מיט'ן צוועק אויסצוועהלען אַ צענטראַל־קאָמיטעט פון שומרי שבת אין פּוילען.

ביים אָנהויב פון זייער זיצונג, מעלדעט דער סעקרעטאַר ה' ראָזענוואַסער, אַז עס איז שוין דערהאַלטען געוואָרען פון דער רעגירונג די לעגאַליזאַציע פון שומרי שבת, מיט דער רעכט צו עפענען אָבטיילונגען אין גאַנץ פּוילען.

דאַן ווערט געוועהלט אַ צענטראַל־קאָמיטעט, אין וועלכען עס געהען אַריין פאָרשטעהער פון גרעסערע שטעדט. און עס ווערט בעשלאָסען, אָבצודרוקען די רעזאָלוציעס פון דער שומרי־שבת־קאָנפערענץ, און זיי פונאַנדערשיקען אין אַלע שטעדט און שטעדטלעך.

פאָרט זיך מישב געווען...

אויף דער לעצטער זיצונג פונ'ם ציוניסטישען אקציאָנס־קאָמיטעט איז אָנגענומען געוואָרען, א רייה רעזאָלוציעס, וועלכע בעפּאָלמעכטיגען דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע פאַרצוזעצען די ווייטערדיגע אונטערהאַנדלונגען מיט דער „אָגודת ישראל" בנוגע דער יודישער אַגענץ.

דער ביי איז כדאי צו צוגעבען, אַז אויך די שטענדיגע אָפּאָזיציע מיטין דעפּ. גריננבוים בראש האָט ענדליך זיך מישב געווען און—בעל כרחה—מסכים געווען אויף אַריינצוציהען נישט־ציוניסטישע עלעמענטען. אין דער יודישער אַגענץ...

ווי אַזוי מען „פאַנגט", ביי ליטען גדולים?...

די ציוניסטישע אָרגאַניזאַציע האָט לעצטענס פערעפענטליכט דעם קאַסע בעריכט פון „קרן־קימת" פאַר'ן לעצטען יאָהר. צווישען דער רשימה מנדבים, וואָס ווערט אָנגעגעבען אין דאָזיגען בעריכט, געפונט זיך אויך הרב דיסקין, וועלכער זאָל האָבען מנדב געווען 122,5 גרוש לטובת דעם נאַציאָנאַל־פאָנד. אַ געוויסער ה' ל. רויזענפעלד, פון ירושלים, ווען ס'איז אָביסעל געווען אויפפאַלענד דער פאַקט, אַז הרב דיסקין זאָל שטיצען דעם קרן קימת, האָט געפּרובט די זאַך נאָכפאָרשען און אָט וואָס ס'האָט זיך אַרויסגעוויזען:

מיט אַ געוויסער צייט צוריק האָט איינער, אַ נדבן פון אַמעריקא, אַרויסגעשיקט אויפ'ן אַדרעס פון הרב דיסקין פערשיעדענע סומעס געלד מיט דער ביטע זיי איבערצוגעבען געוויסע פּריוואַט פּערזאָנען, דערונטער האָט זיך אויך געפונען די דערמאָהנטע סומע לטובת דעם „קרן קימת". הרב דיסקין האָט נאַטירליך ערפיהלט די ביטע פון נדבן און דאָס געלד איבערגעגעבען אין רשות פון נאַציאָנאַל־פאָנד. די לעצטע האָבען אָבער וואַהרשיינליך בעשלאָסען נישט אַדורכצולאָזען אַזאַ „גינסטיגע געלעגענהייט" און פערצייכענדיג די סומע אויפ'ן נאָמען פון הרב דיסקין, פונאַנדערגעפּויקט איבער דער גאַנצער וועלט, אַז הרב דיסקין שטיצט דעם קרן קימת...

דער פעריען קורס פאַר די בית־יעקב לעהרערינס אין קראַקא.

קראקא (איפּב) אָנפאַנג חודש אב עפענט זיך אויף אין שכנות פון קראקא דער פעריען־אויסבילדונגס־קורס פאַר לעהרערינס פון 30 בית־יעקב־שולען, וועלכע שטעהט אונטער דער לייטונג פון דעם דירעקטאָר ד"ר שמואל דייטשלענדער, דאָצענט הרב ד"ר עהרענטרוי, פרייליין ר. מאַנעס—ציריך און פרייליין רויזענבוים—פראַנקפורט. די לעהרגעגענשטענדען זענען: חומש, תהילים, דינים, פעדאַגאָגיק, פסיכאָלאָגיע און געשיכטע.

וויפיעל דירה־געלד דאַרף מען צאָהלען אין 3־טען קוואַרטאַל פון יאָהר 1925?

כדי אויסצומיידען אַלע אַרט סכסוכים, וועלכע ענטשטעהען לעצטענס צווישען די בעלי־הבתים און לאָקאַטאָרען בנוגע דער הויך פון דירה־געלד אין די חדשים יולי־סעפּטעמבער ה. י. — האַלטען מיר פאַר נויטיג צו בעקאַנען אונזערע לעזער מיט פאָלגענדע ענטשפּרעכענדע פאָרשריפטען פון געזעץ:

פאַר דירות, וועלכע בעשטעהען פון איין צימער אָדער אַ צימער מיט אַ קיך דאַרף מען אין די דאָזיגע חדשים צאָהלען 31 פּראָצענט פון דעם פאַר מלחמה'דיגען (1914) דירה־געלד, ווי אויך פאַר אַלערליי אַזוי־גערופענע „שוויאַדטשעניעס" דהיינו: פאַר'ן סטרוזש, פאַר'ן אַרויספיהרען דאָס מיסט פאַר רייניגען די קוימענס א. א. וו.

פאַר דירות, וועלכע בעשטעהען פון צוויי אָדער דריי צימער'ן מיט קיכען ווי אויך פאַר געשעפטען פון 4־טער קאַטעגאָריע און וואַרשטאַטען פון 8־ער קאַטעגאָריע דאַרף מען צאָהלען 36 פּראָצענט פונ'ם פאַר מלחמה'דיגען דירה־געלד און בעזונדער פאַר די אויבענדערמאָהנטע „שוויאַדטשעניעס".

פאַר דירות פון 4 ביז 6 צימער'ן מיט קיכען און פאַר וואַרשטאַטען פון 7־טער קאַטעגאָריע דאַרף מען צאָהלען 41 פּראָצענט פון פאַר'מלחמה'דיגען דירה־געלד.

געשעפטען און אַנדערע האַנדעלס־לאָקאַלען, פאַר וועלכע מען האָט פאַר דער מלחמה געצאָהלט ביז 600 רובעל יעהרליך; וואַרשטאַטען וועלכע זענען נישט צוזאַמען מיט דער וואוינונג; פּענסיאָנאַטען—מעבלירטע צימער'ן און וואוינונגען פון מעהר ווי זעקס צימער'ן מיט אַ קיך — דאַרפען אין 3־טען קוואַרטאַל צאָהלען 46 פּראָצענט פונ'ם דירה־געלד אין יאָהר 1914. אין אַלע פאַלען דאַרף מען, זעלבסטפערשטענדליך, צאָהלען בעזונדער פאַר אַלערליי „שוויאַדטשעניעס".

פאַר געשעפטען און אַנדערע האַנדעלס־לאָקאַלען, פאַר וועלכע מען האָט אין יאָהר 1914 געצאָהלט איבער 600 רובל דירה־געלד, דאַרף מען צאָהלען 51 פּראָצענט פונ'ם פאַר'מלחמה'דיגען דירה־געלד. אַזעלכע לאָקאַלען זענען אינגאַנצען פריי פון וועלכע־ס'איז „שוויאַדטשעניעס„.

ווי אזוי א גוי האָט דורך א דרעה מיט א שרייפעל גערעטעוועט דעם כלל ישראל?

(אַ אמת'ע מעשה וועלכע איז פאָרגעקומען דעם לעצטען פרייטאַג צונאַכטס אין דער גרויסער שוהל אין די שטאָדט שעדלעץ.)

קומט, לאמיר זיך צונויפנעהמען, אַלע, מקטן ועד גדול, פון שעדלעץ ביז — מאָנקאָביד (כידוע האָבען מיר לעצטענס „אָקופּירט די מדינה מאָנקאָביד") מיט אונזערע קהלה־פאָרשטעהער בראש און צוטראָגען אַ„דאנק־אַדרעס אָדער כאָטש אַ בוקעט־בלומען אונזער „וואכזאמער" — — „שוהל־דיגערשאַפט", פאַר דעם גרויסען טהאַט וואָס זי האָט בעוויזען דעם פאַריגען פרייטאג צונאַכטס לטובת דעם כלל ישראל...

אַ סכנה, אַ גרויסע און אַ ערנסטע האָט געשוועבט איבער די קעפּ פון גאַנצען כלל ישראל, אַ סכנה וועגען וועלכער ס'איז קיינעם פון אונז גאָר נישט איינגעפאַלען די געהעריגע מיטלען אָנצונעהמען, ביז — ס'איז געקומען דער „שוהל־גוי" און האָט אונז, פון אָט דער סכנה געראַטעוועט...

דאָס וואָס איהר, פּשוטע יודען פון אַ גאַנץ יאָהר, ווייסט פון אַזאַ סכנה נישט, האָט נאָך גאָר נישט צו זאָגען. דען מי לנו גדול מה„יודישע קאָלאָ" און דאָך ווייסען אַלע, אַז די „יודישע קאָלאָ" האָט געפיהרט וואָכענלאַנג אונטערהאנדלונגען מיט די רעגירונג, און געוואוסט וועגען די אינטערהאַנדלונגען האָט גאָר דער ציוניסטישער אויבער ראַט... אָט זעהען מיר למשל, אַז דער „מזרחי" ווייזט אויף בראיות ברורות, אַז אויך פון פסיכאָלאָגישען שטאַנדפּונקט קען מען זיך אויף „נשים" ווייניג וואָס פערלאָזען, און איז געגען „בחירות נשים דאָך שיקט ער גלייכצייטיג זיינע אַ האַלב טיץ „נשים" אויף אַ קאָנגרעס, ווייל — דער מזרחי איז גאָר נישט מחויב צו וויסען וואָס ביים — מזרחי טהוט זיך... אַ פּשיטא שוין, אַז איהר, פּשוטע יודעלעך, זייט גאָר נישט מחויב צו וויסען דאָס וואָס די שוהל־דינערשאַפט ווייסט...

אני הקטן וועלכער האָב יאָ אַ שטיקעל ידיעה אין עניני הפּאָליטיקה, פערזיכער אייך אָבער, אַז אַזאַ סכנה איז אונז יאָ פאָרגעשטאַנען, און די וועלכע האָבען אונז פון די סכנה מציל געווען, זענען ווערט אַ „קעניגליכע בעלוינונג", און זייערע נעמען דאַרפען פערצייכענט ווערען לדורות...

מעשה שהי' כך הי':

כידוע געפונען זיך אין אַלע שטעדט און שטעדטליך אַזעלכע יודעלעך, וועלכע האָבען נישט די מינדעסטע זאָרג, נישט פאַר'ן פרט נישט פאַר'ן כלל, זייער אייביגע זאָרג איז, אַריינצוקריגען זיך אומעטום כדי צו קענען אָנטהון צרות דאָס יודישע „פאָלק". ביי די נעמען, איז זיי שווער אָנצורופען, וואָרום היינט הייסען זיי חסידים, און מאָרגען אָרטאָדאָקסען און איבערמאָרגען אַגודה'ניקעס.

שעדלעץ איז אויך אין דער הינזיכט קיין אויסנאַהם נישט. און אויך דאָ האָבען זיך זייערע „חברה" צושפּרייט אין די לענג און אין די ברייט. אָנהויבענדיג פון דער גמינע, וואו זייער עטאַט מאַכט אויס כמעט דעם רוב, ביז'ן — „בית לחם"... טהוען זיי דאָס „פאָלק" אָן צרות צרורות. אויסצורעכנען פּרטים זענען איבעריג, נאָר די לעצטע מעגען דערמאָנט ווערען.

ווען דאָס „פאָלק" האָט זיך ענדליך דערוואַרט אויפ'ן צונויפקומען פון קהלה־ראַט, און געפאָדערט אַ סובסידיע אויפ'ן „הזמיר" און די „פאָלקס־שול", כדי שנעלער קענען צוזאָגען דעם „כולו חייב", האָבען זיי אָבגעשטימט, אַז די זאַך איז נישט דרינגענד!... האָט דאָס „פאָלק" פאָרגעלעגט צו גרינדען אַ קולטור קאָמיסיע (און אויך וועגען זעלבען מאָטיוו...) און געוואָלט צורעכענען „זייערע שטימען אויך (דוכט זיך גענוג געטהון, ווייל דאָס „פאָלק" האַלט, אַז „זכין לאדם שלא—בפניו"— זאָגאַר ווען יענער שטעהט פאַר אונזערע אויגען און שרייט: לא מיט אַ גרויסע אלף...) לאָזען זיי פאַר קיין פאַל נישט, און בעגעהען דערמיט אַ „פערראַט" געגען יודישען שפּיטאָל, וועמענס בודזשעט ס'וועט מעהר נישט קענען בעטראַכט ווערען... זיי טענה'ן כלומרשט אַז דער שפּיטאָל בודזשעט קען בעטראַכט ווערען שפּעטער אַביסעל, אָדער דעם צווייטען זונטאג. זיי מאַכען זיך אָבער פערגעסען, אַז דעם צווייטען זונטאג האָבען די ציוניסטען „יאָהר־צייט" נאָך אַ געשטאָרבענעם, אין אַזאַ טאָג קען מען דאָך געוויס נישט אין זין האָבען קיין „לעבעדיגע ענינים"... דעם דריטען זונטאג קומט פאָר אַ זיצונג ביי די האַנדווערקער, וועגען געזונד מאַכען זייערע אינטרעסען, זענען זיי דאָך געוויס ביליכער ווי אַנדערע שפּיטאָל־קראַנקע. דעם פירטען זונטאג (א גאַנצע וואָך מוז די קהלה כידוע, רוהען) האָט דער פאָלקיסטישער ראַטמאַן יאָהרצייט נאָך זיין פּאַרטיי, דעם פינפטען זונטאג, ווייסט מען נאָך נישט, אָבער ס'איז גאַנץ וואַהרשיינליך, אַז וועלכער ס'איז קהלה־מאַן זאָל געבען אַ געוועץ וכדומה, און די זיצונג זאָל ווידער נישט קענען פאָרקומען. — דען, ווי געזאָגט, וואָס קען מען מאַכען מיט מענשען וועלכע זענען נישט אויסען די גופא זאַך נאָר מייגען נאָר אָבצוטהון צרות דעם כלל ישראל... (אגב, דאָ האָט זיך שוין בולט אַרויסגעוויזען זייער גאַנץ כיטריקייט... וואָרום אין די צייט וואָס אַנדערע האָבען געשריען, אַז מען זאָל אין שפּיטאָל פערגעסען און נעהמען זיך „צו קולטור" האָבען זיי געשריען: שפּיטאָל, שפּיטאָל! היינט, אַז מיר שרייען שפּיטאָל, שרייען זיי, אַז ס'מוז פריהער ערלעדיגט ווערען די פראַגע וועגען קולטור...)

מאַכט זיך אַ מעשה און מ'גיט אַרויס אַ פעראָרדנונג מ'זאָל אָביסעל איבערפּרישען דאָס שטעדטעל,

אונזער וועג-שעדליץ 1925-07-24 ג-אב-תרפה גליון-0055 000005 a הודפס מתוך הארכיון היהודי